

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หน่อไม้ฝรั่ง (Asparagus) เป็นพืชที่ผลิตเพื่อการบริโภคโดยตรงในครอบครัวและขายในร้านอาหารภัตตาคาร ขณะเดียวกันก็ทำเป็นอาหารกระป๋องเพื่อส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ หน่อไม้ฝรั่งเป็นพืชประเภทไม้ล้มลุก จำพวกพืชผักที่ปลูกเพื่อบริโภคลำต้นหรือใบ ส่วนของหน่อไม้ฝรั่งที่เราตัดมาเป็นอาหารนั้นเรียกว่าหน่อ (Spear) ซึ่งเป็นส่วนที่มีคุณค่าทางอาหารเช่นเดียวกับพืชอื่น ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะผักสด หรือหน่อไม้ฝรั่งบรรจุกระป๋องก็ตาม หน่อไม้ฝรั่งจึงจัดเป็นประเภทพืชผักที่สำคัญชนิดหนึ่งทั้งในแง่คุณค่าทางโภชนาการและแง่การค้า ในต่างประเทศนั้นหน่อไม้ฝรั่ง (Asparagus) เป็นที่รู้จักกันมานานและนิยมปลูกกันอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นยุโรปหรือเอเชีย และเท่าที่มีการปลูกกันในต่างประเทศนั้นก็มียอดเนื้อที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยจะเห็นได้จากพื้นที่ที่ปลูกในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามรายงานของสถาบันเศรษฐศาสตร์การเกษตรของกระทรวงเกษตรแห่งสหรัฐอเมริกา¹ เมื่อปี 2477 มีเนื้อที่การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง 289,875 ไร่ ต่อมาปี 2487 เพิ่มขึ้นเป็น 339,775 ไร่ จากการสำรวจครั้งสุดท้าย² เมื่อปี 2517 มีเนื้อที่การปลูกถึง 496,895 ไร่ เนื้อที่การปลูกหน่อไม้ฝรั่งเหล่านี้มีทั้งการปลูกเพื่อทำการค้าในลักษณะผักสดและเพื่ออุตสาหกรรมบรรจุกระป๋อง รัฐที่ปลูกมากที่สุดได้แก่³ รัฐแคลิฟอร์เนีย (California) วอชิงตัน (Washington) มิชิแกน (Michigan) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีรัฐคาร์โรไลนาใต้ (South Carolina) นิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) และเพนซิลวาเนีย (Pennsylvania)

¹ สง่า ยุบล, "การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง," วารสารกสิกรรม 31 (มีนาคม 2501) : 104-105.

² Homer C. Thompson and William C. Kelly, Vegetable Crops, (New York : McGraw-Hill Book Co., 1977), P. 187.

³ Ibid, P. 186.

ประมาณ 1 ใน 3 ของหน่อไม้ฝรั่งที่ปลูกเพื่อบริโภคสดอยู่ใน California ซึ่งตั้ง
อยู่บริเวณแซคราเมนโต (Sacramento) และอิมพีเรียลแวลลีย์ (Imperial Valley) ¹

สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นประเทศหนึ่งที่มีอุณหภูมิเหมาะสมต่อการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง
ซึ่งแต่ก่อนประเทศไทยยังต้องสั่งหน่อไม้ฝรั่งจากต่างประเทศมาบริโภคเป็นจำนวนมาก จน
กระทั่งรัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการปลูกหน่อไม้ฝรั่งขึ้น จึงสามารถทดแทนการนำเข้าหน่อไม้-
ฝรั่งบางส่วนได้

เมื่อพิจารณาการค้าต่างประเทศของหน่อไม้ฝรั่ง จะพบว่า เมื่อประเทศไทยผลิต
ได้มากขึ้นปริมาณและมูลค่าสั่งเข้าจะลดลง กล่าวคือในปี 2518 ประเทศไทยสั่งเข้าหน่อไม้ฝรั่งสด
เข้ามาบริโภค จำนวน 27,279 กิโลกรัม มูลค่า 719,051 บาท ปี 2520 การสั่งเข้า
ลดลงเป็น 10,548 กิโลกรัม มูลค่า 323,262 บาท จากนั้นก็ลดลงมาเป็นเพียง 4,086
กิโลกรัม มูลค่า 250,000 บาท ในปี 2524 จนในปี 2525 ปรากฏว่าไม่มีการสั่งเข้า
อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาปริมาณและมูลค่าหน่อไม้ฝรั่งที่ส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะ
มีจำนวนไม่มากนักก็ตาม ประเทศไทยได้เริ่มส่งหน่อไม้ฝรั่งสดออกตั้งตั้งแต่ปี 2519 ปริมาณ
290 กิโลกรัม มูลค่า 12,542 บาท จากนั้นก็ไม่ได้ส่งออกใน 2 ปีต่อมา จนปี 2522
ก็ได้ส่งออกอีกเพียงเล็กน้อย ในปี 2524 และปี 2525 มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น
71,218 และ 22,516 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 1.1)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สง่า ยุกต. "การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง," หน้า 104.

ตารางที่ 1.1 ปริมาณและมูลค่าของหน่อไม้ฝรั่งสดที่ส่งออกและสั่งเข้า 2518-2522

	การส่งออก		การนำเข้า	
	ปริมาณ (กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)
2518	-	-	27,291	719,051
2519	290	12,542	-	-
2520	-	-	10,548	323,262
2521	-	-	7,399	261,729
2522	11	2,876	-	-
2523	90	1,842	-	-
2524	1,358	71,218	4,086	200,000
2525	210	22,516	-	-

ที่มา : กรมศุลกากร Foreign Trade Statistics of Thailand (Various Issues)

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะสามารถผลิตหน่อไม้ฝรั่งได้ และมีคุณภาพพอที่จะส่งออกขายต่างประเทศก็ตาม แต่ผลผลิตที่ได้ก็ยังมีน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณพืชผักอื่น ๆ ผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีมีปริมาณไม่มากหลังจากใช้บริโภคภายในประเทศแล้ว จึงมีเหลือส่งออกในปริมาณเพียงเล็กน้อย ซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ได้หวัน¹ ที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่งจำนวนมากและส่งออกเป็นสินค้าออกและทำรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก

ในประเทศไทยมีแหล่งผลิตหน่อไม้ฝรั่ง เป็นปริมาณมากพอที่จะนำมาคิดแบ่งขนาดหน่อที่ได้ตามมาตรฐานอยู่แห่งหนึ่งคือ ที่หมู่บ้านสหกรณ์โครงการหุบกะพง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี นอกจากนี้ก็มีแหล่งปลูกอื่นได้แก่ อำเภอใกล้เคียงหมู่บ้านโครงการหุบกะพง

¹ International Trade Centre UNCTED/GATT, Major Markets for Canned Asparagus, Geneva, 1979.

อำเภอภูพรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัด เชียงใหม่ซึ่ง เป็นแหล่งปลูกที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง แต่มีพื้นที่ปลูกลดกว่าจังหวัดเพชรบุรี ซึ่ง เนื่องจากการปลูกหน่อไม้ฝรั่งที่แน่นอนนั้น ยังไม่มีหน่วยงานทำการสำรวจพื้นที่ปลูกจึงไม่สามารถ ทราบถึงพื้นที่การปลูกที่แน่นอนในประเทศไทย¹

นอกจากนี้จากการสอบถามเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ ทราบว่า ขณะนี้ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโครงการพัฒนาผลไม้ เช็ก จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามพระราชดำริ ชั้นที่เขาค้อ ตำบลนางิ้ว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเกษตรกรในเขตพื้นที่ ได้ยื่นความจำนงที่จะทำการปลูกหน่อไม้ฝรั่ง และมีเจ้าหน้าที่จากกรมวิชาการเกษตรจัดฝึก- อบรมและแนะนำกรรมวิธีการปลูกให้กับ เกษตรกรซึ่งรวมพื้นที่เพาะปลูก ขณะนี้ประมาณ 451 ไร่ ผลผลิตที่ได้เป็นหน่อไม้ฝรั่งขาว (หน่อขาว) เพื่อที่จะส่งเข้าโรงงานบรรจุกระป๋อง ทั้งนี้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หน่อไม้ฝรั่งขาวขึ้น เพื่อกำหนดคุณลักษณะให้ได้ตามมาตรฐานและสามารถส่งไปขายยัง ต่างประเทศได้ (ภาคผนวก ก.)

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าหน่อไม้ฝรั่งจะได้รับการส่งเสริมให้เกษตรกรได้รู้จักและหัน มาสนใจปลูกมากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาอีกมากมายที่ควรให้ความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นด้าน ความรู้ความชำนาญในการปลูก ปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงในการลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่ง

การศึกษาถึงต้นทุนและอัตราผลตอบแทนในการลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่ง กอปรกับ การศึกษาข้อมูลทางการเกษตรในเรื่องวิธีการปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกและผู้สนใจได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นแนวทาง ในการศึกษาและตัดสินใจลงทุน

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้กำหนดวิธีการศึกษา ลักษณะและจำนวนของประชากร ตัวอย่าง และขอบเขตการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

¹ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โครงการพืชผักสวนครัว, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527). (อิตสำเนา).

1.2 วิธีการศึกษาค้นคว้า

วิธีการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหน่อไม้ฝรั่ง เช่นการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document Research) จากห้องสมุด เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา วิธีการปลูกและพันธุ์ของหน่อไม้ฝรั่งที่ปลูกกันโดยทั่วไป

ขั้นที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากเกษตรกรผู้ปลูกโดยตรง โดยการออกแบบสอบถามไปสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งในโครงการพระราชดำริหมู่บ้านสหกรณ์โครงการหุบกะพง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่งนอกโครงการพระราชดำริ หมู่บ้านหนองยาว อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงค่าใช้จ่ายและรายได้ในการผลิต การจำหน่าย ปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรได้รับ จากนั้นก็นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการปลูกหน่อไม้ฝรั่งของประชากรทั้งหมดที่ทำการศึกษา

1.3 ลักษณะและจำนวนของประชากรตัวอย่าง

- เป็นกลุ่มเกษตรกรในบริเวณหุบกะพง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 50 ตัวอย่าง และกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านหนองยาว อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 30 ตัวอย่าง
- เป็นเกษตรกรที่ปลูกเฉพาะพันธุ์ University of California No.309 และ University of California No.500
- เป็นฟาร์มที่มีเนื้อที่การปลูกตั้งแต่ 2 งาน จนถึง 15 ไร่ โดยทำการแบ่งขนาดออกเป็น

ฟาร์มขนาดเล็ก	มีเนื้อที่การปลูก	≤	2 ไร่
ฟาร์มขนาดกลาง	มีเนื้อที่การปลูก	>	2 ไร่ - 5 ไร่
ฟาร์มขนาดใหญ่	มีเนื้อที่การปลูก	>	5 ไร่ - 15 ไร่

อนึ่ง การจัดข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นการแบ่งกลุ่มของเกษตรกรตามความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้ โดยให้มีความถี่ในแต่ละกลุ่มพอประมาณที่จะทำให้ได้ผลสรุปที่น่าเชื่อถือ แม้จะทำให้มีค่าอันตรภาคชั้นไม่เท่ากันก็ตาม

1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงวิธีการปลูกหน่อไม้ฝรั่งโดยทั่วไป และที่ปฏิบัติในแหล่งที่ทำการศึกษา
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและรายได้ในการลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่ง
3. เพื่อศึกษาถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน อันเป็นแนวทางให้มีการขยาย

และส่งเสริมการปลูกหน่อไม้ฝรั่งต่อไป

4. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่ง และ เสนอแนวทางแก้ไข

1.5 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาด้านต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่งของเกษตรกรนั้น เป็นการศึกษารายละเอียดตั้งแต่เกษตรกรเริ่มปลูกจนกระทั่งเก็บผลผลิตและนำออกจำหน่าย นอกจากนี้ยังศึกษาถึงวิธีการจำหน่ายของเกษตรกร ปัญหาอุปสรรคที่เกษตรกรได้รับ ฯลฯ โดยได้ให้ความหมายของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. คำว่า "หน่อไม้ฝรั่ง" (Asparagus) ที่กล่าวในที่นี้หมายถึง หน่อไม้ฝรั่งเขียวที่เกษตรกรปลูกเพื่อขายสด

2. พันธุ์หน่อไม้ฝรั่งที่ทำการศึกษาและสำรวจนี้ หมายถึง พันธุ์ University of California No.309 และพันธุ์ University of California No.500

3. ขอบเขตพื้นที่ทำการสำรวจ ได้แก่ หมู่บ้านสหกรณ์โครงการทุบกะพง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ในโครงการพระราชดำริ และเกษตรกรในหมู่บ้านหนองยาว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี อันเป็นพื้นที่นอกโครงการพระราชดำริ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงต้นทุน รายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ตลอดจนอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ปัญหาและอุปสรรค
2. ทำให้ทราบถึงภาวะตลาด ราคา ความเคลื่อนไหวของราคา และช่องทางการจัดจำหน่าย

3. เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือผู้ที่ต้องการลงทุนปลูกหน่อไม้ฝรั่งใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาความเหมาะสมในการลงทุน
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางนโยบายส่งเสริมการปลูกหน่อไม้ฝรั่งแก่เกษตรกรให้เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ
5. เพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย